

אגרת הרמב"ן

חודש טבת תשע"ד

מהו ישראלי בעיניך?

בעיני רבים שגדלו איתי בתנועת הנוער, בישיבה, בצבא, בקיבוץ ובעוד מסילות רבות מדרכי חי - שיריו של אריק איינשטיין הוא פס הקול של הישראליות: הרבה שירי ארץ ישראל ישנה וטובה, הרבה הומור דק על החברה, בלי זיופים ובלי ניסיונות של התחננות. הוא הקרין עלינו משהו מהענווה שהייתה בו. לא המוני, לא צעקני, לא בומבסטי. חשף אותנו לשירי המשוררים העבריים הגדולים כמו ביאליק, אלתרמן ולאה גולדברג. שילוב כל כך מיוחד של איש שמקנא לפרטיות שלו, שמצליח להיות בכל כך הרבה בתים ישראליים ולגעת בכל צמתי החיים של החברה כולה. צריך לומר ביושר – מעט מאד "יהדות" הייתה בשירה שלו. כמעט ולא היה שם תנ"ך, לא פיוטים, לא שבתות ולא חגים. ישראל של תל אביב החילונית עד שורשיה. אם רוצים לגעת במשבר הזהות של "מדינת תל אביב" (זו האשכנזית והחילונית, שבנתה את הארץ ועיצבה את תרבותה) כדאי לעקוב אחר אחד השירים שליוו אותנו במשך לילות ארוכים של נסיעות בדרכים: "סע לאט".

"נוסעים במכונית הישנה,

לתוך הלילה הרטוב.

הגשם שוב נהיה כבד,

ולא רואים ממטר.

סע לאט.

...

תן למחשבות לרוץ לכל הכיוונים,

לא יתחילו בלעדיו,

סע לאט, סע לאט"

השיר הזה שייך לתקופה שבה אריק וחבריו היו "המדינה". לא יתחילו בלעדיו, כי בלעדנו אין מדינה. השיר הזה שייך לשיר אחר שלו: "אני ואתה נשנה את העולם".

ואז בא המשבר של מוצאי מלחמת יום כיפור. הציונות הדתית הפליגה למחוזות הגאולה, הישראלי המסורתי התחיל בתנועת תשובה למקורות (ובתוך הגל הזה גם חברו הטוב אורי זוהר שבניו נישאו לבנותיו של אריק שחזרו בתשובה). אריק נשאר באותו מקום של שנות השישים. לא זו מאותו פס קול אך החברה הישראלית כבר נסעה הלאה. מאז אריק הפך להיות נוסטלגיה של ארץ ישראל הישנה והחילונית והחברה הישראלית מצאה עצמה בנתיבים אחרים. בראשית שנות התשעים (עם קולות מלחמת המפרץ שערערו את השקט של אנשי תל אביב) הוציא אריק איינשטיין מהדורה חדשה לשיר "סע לאט":

"נוסעים במכונית הישנה, הפעם לגליל

אביב אדיר בחוץ, הכל עכשיו פורח

צבי אומר שחם לו בראש בגלל החור שבאוזן

ואני חושב: עברו עשרים שנה ואנחנו עוד ביחד

סע לאט, סע לאט

...

תן לשטוף את העיניים

תן לנשום את הפריחה

שיתחילו בלעדינו

סע לאט, סע לאט"

זהו. שיתחילו בלעדינו. תן לשטוף את העיניים. לפני עשרים שנה חלמנו שיהיה כאן חלום נהדר ואז לאט לאט עברו עשרים שנה והעיניים כבר לא נוסקות לעתיד פורח אלא שזופות את הפריחה הגלילית ומסתפקת באור ובטוב ש"עכשיו" פורח. שיתחילו בלעדינו – סע לאט.

הפרידה מאריק עצובה כי היא מדגישה את היתמות התרבותית של כל אנשי ארץ ישראל הישנה והטובה שגדלו על החילוניות הישראלית העמוקה ומרגישים שהארץ ברחה להם למחוזות רחוקים. צריך לנשום עמוק את שירי אריק שעיצבו אותנו ולומר לו בלשונו: "ונמשכת שיירה". יהי זכרו ברוך.

מי הם בני המכבי/ הכנה להרצאה של פרופ' דני שוורץ

בשבת האחרונה (פרשת וישב) התארח בבית כנסת הרב יעקב מדן, ראש ישיבת הר עציון, וכיבד אותנו בשיעור בספר שמואל פרק כד, על מפגש שאול ודוד במערה במדבר יהודה. חלק גדול מהשיעור עסק בשאלה המרתקת אודות המשמעות של העמדת דוד בסיטואציה שבה שאול נופל כמו פרי בשל לידי, בפתחה של המערה. לדעת חיילי דוד המשמעות הדתית היא שה' רוצה במותו של שאול. הרב מדן העמיד בשיעורו על הסכנה הגדולה של פרשנות המאורעות בחיינו כגילוי של דבר ה'. אנשים יכולים לראות מאורע היסטורי ולפרש בקלות את המשמעות הדתית שלו וממילא לעשות גם מעשים בעקבות הפרשנות הזאת.

הרב מדן לא אמר אך בדבריו נשמעה גם הקריאה הגדולה לצורך בזהירות שבפרשנות הציונית למאורעות ההיסטוריים של השואה, שיבת ציון והקמת המדינה. הציונות הדתית כולה בנויה ומבוססת על גמרא במסכת סנהדרין הקובעת ש"אין לך קץ מגולה מזה שנאמר ואתם הרי ישראל ענפכם תשאו ופריכם תתנו".... כל הרעיון של הציונות הדתית מבוסס על זה שאנו נמצאים ב"אתחלתא דגאולה". כל תורת הרב קוק מבוססת על "חזון הגאולה".

גם חג החנוכה נלמד במחוזות הציונות כחג עצמאות לאומי ולא דווקא כחג דתי. ידועה העובדה שחנוכה לא נוכח בספרות התנאים (להוציא כמה איזכורים שוליים). בתלמוד הבבלי עונים לשאלת "מאי חנוכה" בתשובה של סיפור פך השמן המתאר ניסים אך לא מלחמות.

רק עם שיבת ציון של התנועה הציונית חזרה התודעה הלאומית לספר מחדש את סיפורם של החשמונאים. הם התחילו לשיר את שירי הקרבות על גבורת המכבים: "נס לא קרה לנו פח שמן לא מצאנו". ביאליק חיבר מספר שירים על גבורת המכבים, בהשוואה לדורו שלו: דור אחרון לשיעבוד וראשון לגאולה". הניסים והנפלאות הפכו להיות: "על הניסים ועל הנפלאות אשר חוללו המקבים". הציונות הדתית נשענת בכל כוחה על פרשנות היסטורית המתרגמת את מהלכי ההיסטוריה של שיבת ציון הנוכחית כיד ה' הגואל את עמו מחדש. המשמעות של הגאולה הזו היא פיזית לגמרי. בנין הארץ, ירושלים והמקדש אינם רעיון אלא מימוש מעשי. אנו בני בניהם של המכבים ומכוחם אנו שואבים את כוחנו.

היהדות החרדית מבקשת לצנן את גלי המשיחיות האלה ולעמעם את הקריאה הבהירה של מהלכי ההיסטוריה.

והנה, בתוך הקהילה הציונית של בית כנסת הרמב"ן, חי אחד מגדולי החוקרים של ימי בית שני ומבקש לעורר אותנו לקריאה מחודשת על מקומה של המחשבה הציונית בכלל והציונית הדתית בפרט, לאור תולדות מלכות חשמונאי. הקריאה של חברנו, פרופ' דניאל שוורץ, היא קריאה מאתגרת. הוא מעמיד את הזרמים שפעלו בימים ההם ומשרטט קווים שמקשרים בין אז להיום. על פי קריאתו הציונות הדתית לא נמצאת בקו ישיר עם עולמם של חכמי בית שני אלא דווקא ממוקמים במחוזות של כהני המקדש ואנשי כתות מדבר יהודה. דני נאות לבקשתי והוא יפרסם את משנתו בשבת אחרי הצהרים, בזמן שיעור התנ"ך (לאחר תפילת מנחה). זכות גדולה היא לכולנו לפתוח את הראש בעיצומם של ימי החנוכה למחשבת עומק על משמעות החיים הישראלים שלנו.

חנוכה שמח,

הרב בני לאו

הודעות

שיעור שבת אחר הצהריים

בשבת פרשת מקץ, שבת חנוכה, יתקיים שיעור של פרופ' דני שוורץ לאחר תפילת מנחה על הנושא: "הציונות הדתית לאור תקופת מלכות בית חשמונאי". פרופ' שוורץ חוקר עשרות שנים את תקופת בית שני ובשנים האחרונות החל בשרטוט אנלוגיות היסטוריות בין המבנה חברתי של אז למציאות הדתית והציונית של היום.

במוקד העיון נמצאת השאלה על מהותה של היהדות – דת או לאום. רעיון או טריטוריה. פרופ' שוורץ מאתגר את קוראיו ושומעיו לזכור את ימות עולם ולהתבונן על תהליכי עומק בחברה הישראלית.

מסע קהילתי לפולין

כל מי שרוצה להירשם לפולין וטרם נרשם, נא להזדרז.
כל מי שנרשם וטרם העביר תשלום, נא להעביר למשרד עד יום ראשון, ה-1.12.

ביטול שיעורים בחנוכה

במהלך חג החנוכה לא יתקיימו השיעורים הבאים:

- שיעור פרשת שבוע ביום חמישי (כ"ה כסלו, 28.11)
- שיעור גמרא לנשים עם נועה לאו ביום ראשון (כ"ח כסלו, 1.12)
- בית מדרש חברתי עם הרב בני לאו ביום שני (כ"ט כסלו, 2.12)
- חוג תנ"ך לילדים עם סופי פפר ביום שלישי (ל' כסלו, 3.12)
- שיעור הגמרא באנגלית עם הרב קראוס לא יתקיים בשלושת השבועות הקרובים.

אירועי חודש טבת ברמב"ן

שבת קהילה בעכו שישי-שבת, ג'-ד' בטבת (6-7.12)

תוכנית מפורטת תשלח במייל נפרד לכל המשתתפים.

עשרה בטבת יום חמישי, ערב י' בטבת (12.12) בשעה 20:00

ערב סיפור, ניגון וזיכרון
בעשרה בטבת, יום הקדיש הכללי, נתכנס בשעה 20:00 בבית הכנסת לשמוע את סיפורה של **אסתר שינברגר** (אמו של חברנו מאיר הרנוי).

הערב ילווה בקטעי נגינה ע"י נגן הכליזמר **ברני מרינבך**.

אירוח חיילי נתיב שבת פרשת ויחי, י"א בטבת (14.12)

בשבת פרשת ויחי (י"א טבת, 14.12) נארח בקהילה חיילים מתוכנית נתיב. נשמח לכמה שיותר משפחות מארחות לחיילים וחיילות! כל מי שיכול לארח מוזמן להתקשר לרות אייזנמן - 054-4646951

זמני תפילה

שבת פרשת מקץ | שבת מברכין | חנוכה | כ"ז בכסלו (30.11)

16: 00	זמן הדלקת נרות
16: 25	מנחה וקבלת שבת
	דרשה בסוף התפילה – שולי אייזקס
	שחרית
06: 30	מנין ראשון
07: 45	דף יומי
08: 30	מנין שני
09: 30/10: 00	תפילות ילדים
08: 54	סוף זמן ק"ש – הגר"א
	לאחר התפילה (מנין שני) – קידושא רבה
13: 00	מנחה גדולה
16: 10	מנחה קטנה
	שיעור של פרופ' דניאל שוורץ בנושא: "הציונות הדתית לאור תקופת מלכות בית חשמונאי"
16: 30	
17: 14	צאת השבת וערבית

ימות החול | כ"ח בכסלו – ג' בטבת (1-6.12)

שחרית מנין א'	שחרית מנין ב'	
05: 50	07: 00	ימים א', ב', ה' (חנוכה)
05: 45	07: 00	ימים ג', ד' (חנוכה וראש חודש)
06: 00	07: 00	יום ו'
06: 15		דף יומי
		שיעור גמרא באנגלית - מסכת תענית - הרב פנחס קאהן - 06: 30
16: 25		מנחה
		שיעור בגמרא ירושלמי - מסכת חגיגה - ר' ראובן קמפנינו
17: 00		ערבית